

A DOMBOVÁRI KASZNÁR ÉS KULCSÁR UTASÍTÁSA 1755 ben.

(Interimalis Instructio pro Frumentariatu et Clavigeratu Incltyti Dominii Dombóvár.)

1-mo.

Isteni félelemmel és jámbor étellel éljen s előjárjon a kasznár s kulcsár; a méltóságos herczeg személyéhez igaz hívséggel lenni obligáltak.

2-do.

A keze alá bízott gabonát szalmában jó fődéllel conserváltatni és békerítettetni tartozik, hogy valamely kár ne következék, melyért megfelelni obligáltak; azomban mikor annak ideje, azt hites nyomtatókkal kinyomtatni, annak szalmáját jól bétakarittatni, hogy kár ne essék abban; mert ha gondatlansága miatt elromlana, — miáltal a méltóságos uraság kárt vallana a marhákban, — annak megtérítésére obligáltak.

3-tio.

A gabonát jól szórván, tartozik azt a hites bírák előtt az igaz *pozsonyi mérővel* csapva megmérteni és a helységbeli könyvecskékbe azonnal beírni, s magát is róla quietáltatni, vagýis attestáltatni mellyik asztagból mennyi lett? Azt pedig a maga manuálisába is beírja, hogy jövendőben a falu-könyvecskékkel confrontálni lehessen.

4-to.

Minden héten legalább egyszer, de nyáron minden héten kétszer az egész gabonát jól megforgattassa, hogy gondatlansága miatt el ne romoljon, és a sziszik belé ne essen; mert ha azt elmulattya és gondatlansága kinyilatkozik: a kauzált károkat megtéríteni obligáltak fog.

A gabonára pedig, —

5-to

a ki egész esztendeig a granáriumban maradt, — apasztásra engedődik minden százra két mérő, melyet érteni úgy kelletik, hogy ha 1-ma Januarii beméretnék és utolsó decemberig megmaradna, tehát minden száz mérő után két pozsonyi mérő decrescientiát számlálhatna; hogyha pedig 1-ma Aprilis bemérettetnék és 30. Septembris megénten erogáltak, tehát csak félesztendőre egy mérőt számlálhatna. Kihez

képest a kasznár obligáltatik mind a perceptiókat, mind pedig erogátioját igazán s híven fölírni és számadásában specificálni, — a szerint is a decrescientiát fölvetni és erogátioba tenni, — azt is observálván, hogy a mely gabona conventiókra kiadatik, nemkülönben a mely gabona veremekbe töltetik, attól decrescientia nem jár; annak okáért tartozik számadásában külön classisba venni a granáriumban levő gabonát, úgy a ki veremekben is vagyon.

6-to.

A minémű gabona a veremekbe töltetik, tartozik azt annak rendi szerint fölírni és a veremeket hol legyenek specificálni; a mellett: minémű gabona hova való és mennyi legyen benne, connotálni; azomban a veremekbe is rovást tenni, mellyen a gabona felróva legyen, nemkülönben a rovásra tintával felírni, mely nap és esztendőben méretett belé a gabona, hány pozsonyi és hova való gabona legyen? Midőn pedig a verembeli gabona kivéttetik és eladatik, hitese emberek előtt a verem alja mérettesék meg és számadásba tétessék fel, s azután a méltóságos uraság sörtés marháinak adassék.

7-mo.

A borokat tisztán tartsa és minden héten megtörülgetvén tisztogatván, töltsé jó borral, a mint is minden tíz akóra egy itcze bor minden hétre pro repletura applacidáltatik.

8-vo.

Tempore vindemiae a kilenczed borokat mindjárt midőn conscribáltatnak, foglalják el és az uraság pinczéiben összehordattassa, a mellett az igaz localis és personalis conscriptiókat a nonatorok által in facie loci subscribáltatván, *tam quondam vinum quam etiam fruges* számadása mellé ennectálni tartozik, a boroknak introitusát pedig a conscriptio szerint introuálni tartozik, s midőn tempore conscriptionis a borok a pinczébe jönnek, a pinczék kulcsai bépecsételve legyenek és hitese emberek által három hét alatt impleáltassanak; azután ad ordinarium repleturam vegye azokat s conserválja. Miglen pedig az első három repletura meg nem lészen, a kulcsok azon hitese emberek által bépecsételtessenek és minden héten azon három hét alatt mi ment beléjük fideliter connotálván attestatiót vegyen.

9-no.

A korcsmákat tartozik mindenféle itallal, úgymint borral, sörrel és pálinkával elégségesen provideálni, ugyan előre is úgy, hogy csak egy óráig se legyenek a korcsmák ital nélkül.

Hogyha pedig látná, hogy pinczéiben is elégséges provisio nem volna, annak idejében mind praefectus uramnak, mind pedig a tisztartónak megjelenteni tartozik, hogy ő kegyelmek in tempore dispositiókat tehessenek. Hogyha pedig kulcsár uram gondatlansága miatt valami kár következne, annak megtérítésére obligáltatik.

10-mo.

A restantiáknak incassatiója, — minthogy a kasznárra bízott, — tartozik azt minden szorgalmatossággal incassálni abból egy pénzt sem erogálni, hanem ad *Cassam Generalen* adminisztrálni. Hogyha pedig annak incassatióján iparkodni nem fog, az okozandó kárt megfizetni obligáltatik.

11-mo.

Az új proventusoknak (bevételébe) per absolutum ne avassa vagy ingerálja magát (*sub poena amotionis* és a bévett summának duplán való megadása vagy megfizetése); hanem hogy ha a számtartónak absentiajában valamely gabona, vagy más distractióra való eladatnék, annak árát ugyan fölveheti, de mihelyest a számtartó megérkezik, tartozik azt *sub poena suprascripta* azonnal cum genuina specificatione resignálni és magát róla quietáltatni.

12-mo.

Minden hétnek a végén tartozik a kulcsár a számtartónak egy extractust megküldeni, hova és mellyik korcsmára mennyi és minemű italt adott ki, cum declaratione, hogy praefectus uram, vagy tisztartó uram minemű árát szabta annak, hogy a számtartó tudhassa magát dirigálni, mellyet is a korcsmárosoknál lévő könyvecskékben is fideliter dietim, mikor kiadja, fölírni tartozik.

13-tio.

Valamint a kulcsár- és kasznárságbeli hivataljában vagy annak perceptiójában másnak innitalni nem szabad: úgy szintén ő se avassa magát mások functiójába, kiváltképpen valamely dispositióba, mert az olyan csupán praefectus uramat vagy a tisztartót illeti; hanem a maga hivataljában igazán és híven eljárjon, — a méltóságos uraság kárát távoztassa és hasznát előmozdítsa, — hogyha pedig valami olyast venne észre, a mi az uraság kárára ezélozna, tartozik azt a méltóságos herczegnek, úgy *rationariának* is, circumstantialiter megírni.

Mely interimalis instructio usque ad ratificationem *Celsissimi Principis* pro observatione kiadatik. *Osorae*, dié 5. Maii, Anno 1755. Handl János főextractor s. k. (P. H.)

(Esterházy hg. *kismartoni* főlevéltárából. Fasc.: H. No. 48. Repositor: 60.)

Közli: DR. MERÉNYI LAJOS.